

UWAGI WPROWADZAJĄCE

W pracy przedstawione zostały wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu badawczego pt. *Więzi społeczne w kulturze politycznej: przypadek Maroka na tle innych państw arabskich*, realizowanego w latach 2013–2015 na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2012/05/N/HS5/01817.

Aby uwypuklić elementy charakterystyczne dla kultury politycznej Maroka oraz te, które są wspólne państwu arabskiemu, postanowiłam zaprezentować przykład Maroka na tle innych państw świata arabskiego, ze szczególnym uwzględnieniem Jordanii. Poza przynależnością do grupy państw arabskich, cechą wspólną Maroka i Jordanii jest pochodzenie dynastii panujących w tych państwach – Alawitów i Haszymidów – od Proroka Mahometa. Współcześnie są to jedyne przykłady władców o takiej genealogii w całym świecie arabskim. Znaczenie monarchii haszymidzkiej w tym porównaniu wynika także z obszerności materiału, który pozyskałam w drodze przeprowadzenia badań będących częścią projektu badawczego pt. *Tożsamość kulturowa a postawy polityczne Jordańczyków*. Wspomniane prace prowadzone były w 2012 roku, a projekt został dofinansowany przez Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego w ramach konkursu na finansowanie projektów badawczych służących rozwojowi uczestników studiów doktoranckich.

Wskazane powyżej projekty realizowałam na przestrzeni czterech lat, choć badania nad polityką świata arabskiego rozpoczęłam znacznie wcześniej. Część ich wyników cząstkowych została poddana ocenie dzięki ich opublikowaniu. W pracy wykorzystałam zatem własne artykuły naukowe, które wcześniej ukazały się drukiem¹.

---

¹ A. Syliwoniuk, *Autorytaryzm w państwach arabskich*, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo edukacyjne”, nr 2 (19)/2009; także, *Kuwejt: monarchia arabska a wyzwania współczesności* [w:] A. Rothert, J. Szymanek, A. Zięba (red.), *Zmiany polityczne w państwach arabskich. Wybrane zagadnienia ustrojowe*, Warszawa 2012; A. Syliwoniuk, *Maroko 2011: „rewolucja” przeciw królowi czy razem z królem?*, „Przegląd Europejski”, nr 1(24)/2012; także, *Tożsamość kulturowa a postawy polityczne Jordańczyków*, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo

Inspiracją do podjęcia własnych badań nad znaczeniem więzi społecznych w kulturze politycznej Maroka oraz innych krajów arabskich były centralnoazjatyckie badania Piotra Załęskiego oraz stworzona przez niego kategoria kultury politycznej więzi². Rozumiejąc kluczowe znaczenie więzi dla społeczeństw państw świata arabskiego, postanowiłam zbadać, jaki wpływ wywierają one na politykę tych krajów oraz jakie jest ich znaczenie dla kultury politycznej. W tym celu przez pryzmat więzi społecznych – rodzinnych, plemiennych, terytorialnych, patronalno-klientalnych, religijnych, etnicznych, obywatelskich, narodowych i ponadnarodowych – spojrzałam na takie elementy kultury politycznej, jak: polityczne tradycje, wartości, symbole, postawy i zachowania³.

Swoją analizę przeprowadziłam w znacznym stopniu w oparciu o przypadek Maroka, który wybrałam ze względu na specyfikę polityczną i kulturową tego państwa. Jest to kraj o długiej i barwnej historii oraz złożonej strukturze społecznej, w której dwiema pierwszoplanowymi grupami etnicznymi są Arabowie i Berberzy. Dominującą religią jest islam, ale pewne znaczenie ma również judaizm. W porównaniu do systemów politycznych innych krajów Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, system polityczny Maroka odznacza się względną stabilnością, czego świadectwem był chociażby przebieg wydarzeń Arabskiej Wiosny w królestwie.

---

edukacyjne”, nr 1(34)/2013; także, *Islam a polityczne obietnice lepszego życia. Przypadek marokańskiej Partii Sprawiedliwości i Rozwoju* [w:] F. Ilkowski, S. Sulowski (red.), *Wybrane idee, partie i organizacje polityczne Bliskiego Wschodu*, Warszawa 2014; A. Syliwoniuk, P. Załęski, *Trybalizm w społeczeństwie i polityce – analiza porównawcza Jordanii i Kirgistanu*, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo edukacyjne” nr 2(39)/2014.

² P. Załęski, *Kultura polityczna więzi w Azji Centralnej (przypadek Kirgistanu na tle państw regionu)*, Warszawa 2011.

³ Na gruncie antropologii badania porównawcze nad Bliskim Wschodem i Azją Centralną przeprowadził Dale F. Eickelmann. Zob. D.F. Eickelmann, *The Middle East and Central Asia. An Anthropological Approach*, New Jersey 2002. Wspólnie z Piotrem Załęskim również przyjęliśmy perspektywę porównawczą w badaniach nad trybalizmem w Jordanii i Kirgistanie. A. Syliwoniuk, P. Załęski, dz. cyt.